

ARMATA ROMÂNĂ ÎNTRE DEZNĂDEJDEA RETRAGERII ȘI SPERANȚA REVENIRII

*Domnule Președinte al României,
Onorată asistență,*

De la început vă rog să-mi îngăduiți să exprim mulțumiri pentru posibilitatea ce mi s-a oferit de a mă adresa unui atât de select auditoriu, dând glas gândurilor și simțămintelor care ne-au stăpânit acum 55 de ani pe noi, astăzi veterani de război, când a fost răpită din trupul țării partea de nord a Ardealului prin acel odios DIKTAT de la Viena.

Mă aflu în acele zile ale tragicului an 1940, în Transilvania, la Cluj, ca ofițer brevetat de stat major, cu gradul de căpitan, încadrat în Secția 3 operații din Statul Major al Armatei 1, comandată de generalul Grigore Cornicioiu. Era o mare cinste pentru mine să lucrez în acest stat major de Armată — în care erau încadrați mulți dintre iluștrii profesori din Școala Superioară de Război, precum și absolvenți ai Școlii Superioare de Război din Franța.

Trăisem și cunoșteam bine încă din Școala Militară „Saint-Cyr“, în anii 1928—1930, și apoi din anii care au urmat după întoarcerea în țară, evenimentele ce frământau țările europene și îndeosebi cele care, sub o formă sau alta, priveau și țara noastră.

Semnarea la 23 august 1939 a pactului Molotov—Ribbentrop și declanșarea războiului de către Germania împotriva Poloniei, în septembrie 1939, a determinat Marele Stat Major român să treacă treptat la unele măsuri de ridicare a capacității de luptă a armatei noastre.

În memoria mea și a generației mele stăruie încă dramatica situație pe care a traversat-o România în 1940. Contemporani cu acele evenimente, ne amintim că prima lovitură pentru dezmembrarea României a fost dată de Uniunea Sovietică, prin notele ultimative din 26 și 28 iunie 1940, când ne-au fost răpite din trupul țării Basarabia, partea de nord a Bucovinei și Ținutul Herței. Vestile succesive privind evoluția evenimentelor militare din Moldova și îndeosebi obligația impusă trupelor române de a părăsi ținuturile românești fără luptă au marcat profund starea de spirit a tuturor ostașilor. Gândurile noastre, ale celor din Transilvania, se îndreptau cu tot mai multă îngrijorare către granița de vest a țării. Vestea dictatului de la Viena din ziua de 30 august 1940, care a rămas în conștiința poporului român cu stigmatul de „odios“, a produs în rândurile noastre sentimente de profundă mânie și de adâncă revoltă.

Ca toți românii adevărați și ca ostași crescuți cu credința în Dumi-

nezeu și în dragostea fierbinte a gliei strămoșești, a tricolorului și a neamului românesc, cu ochii înlăcrimați, scrâșnind din dinți, 'ne-am impus să suportăm totuși cu toată demnitatea, deosebit de greaua încercare la care eram supuși. Manifestările de profest organizate în toată țara dovedeau că nu numai armata ci întraga populație românească exprimau refuzul de a accepta rațiunile politice care consemnau mutilarea granițelor sfinte ale Patriei.

În statul major al Armatei 1, instalat în liceul „Regina Maria“ din Cluj, se desfășura o activitate febrilă într-o atmosferă de lucru profund influențată de evenimente. Îmi amintesc cum în fața întregului stat major, comandantul armatei, însoțit de șeful statului major, cu emoție profundă în glas ni s-a adresat astfel:

„Domnilor ofițeri, dragii mei colaboratori, cunoașteți situația, că suntem obligați să cedăm o parte din Ardealul nostru sfânt, tocmai noi cei pe care țara ne-a chemat s-o apărăm. Este necesar să trimitem din nou urgent la București un delegat, pentru a aduce de la Marele Stat Major hărțile cu linia de demarcație impusă, precum și datele și aliniamentele de retragere succesivă a unităților“.

Dintre cei ce s-au oferit am fost primul și imediat mi s-a aprobat. Am plecat cu o mașină, cu însoțitor înarmat; ajuns la București am constatat că în Marele Stat Major era o atmosferă de lucru febrilă, dar și de un calm impus.

Examinând sumar documentele, am rămas înmărmurit de cruda realitate zugrăvită pe hărți. Conturul părții din Transilvania ce ne fusese smulsă, se înfigea ca un pumnal în inima țării. După primirea documentelor m-am înapoiat la Cluj. Pe drum în liniștea nopții mă gândeam intens la misiunile ce vor trebui să fie date marilor unități pentru a se retrage fără luptă pe aliniamentele și la termenele stabilite pe harta Marelui Stat Major.

Ajuns în zorii zilei următoare la Cluj, după ce documentele au fost analizate în statul major, s-a trecut la întocmirea planului de retragere a trupelor pe itinerarii, lucrare la care am fost angajat direct, simțind toată răspunderea pentru a evita aglomerări de coloane la puncte obligate sau încrucișări de trupe nejustificate. După o activitate deosebit de laborioasă în secția operații, planul a fost aprobat de comandant și apoi s-a trecut la redactarea ordinelor de operații și difuzarea lor trupelor spre executare. Totul s-a desfășurat în ordine, la timp, cu tact și în mare demnitate, datorită măsurilor bine gândite și înțelepte luate la toate nivelurile de comandanți și statele lor majore.

În una din acele zile dureroase și de neuitat pentru noi, la Comandamentul Armatei a sosit însuși conducătorul statului, generalul Ion Antonescu. Cu acest prilej am fost martorul emoționantelor scene ce au avut loc. Ca prin minune în întregul parc în care se afla comandamentul s-a strâns o masă imensă de lume, care plângând striga: „Dați-ne arme“, „Ardealul este leagănul neamului românesc — să-l apărăm cu arma, cu securea, cu coasa, până vom muri dar să nu cedăm nici o palmă din trupul sfânt al României Mari, înfăptuită cu jertfe de înaintași“. „La luptă toți ca unul împotriva dușmanilor nesățioși și hrăpăreți“.

Acestea erau gândurile și sentimentele armatei și întregii populații. Dar ordinele erau ordine; a trebuit să ne retragem cu durere în suflet.

Îmi amintesc că un alt moment marcat de multă tristețe și amărăciune a fost acela al părăsirii Clujului de către Comandamentul Armatei. Însoțeam pe generalul Ilie Șteflea, șeful de stat major al armatei, care privea ultimele trupe ce părăseau capitala Ardealului. Se citea pe fețele tuturor ostașilor regretul plecării, dar totodată se putea remarca și hotărârea lor fermă de a reveni pe plaiurile străbune.

După trecerea ultimelor subunități române, am observat cum la ferestrele clădirilor locul tricolorului românesc a fost luat de steagurile maghiare.

Atunci am fost copleșit de gândul căruia i-am dat glas: „N-aveți grijă, acum plecăm, dar sigur ne vom întoarce“. Această convingere rezultă și din refrenul aflat pe buzele tuturor ostașilor ce se retrăgeau:

„Dac-am plecat Ardealule din tine
Nu-i vina noastră, iarăși vom veni,
N-am fost învinși și nu vom fi nici mâine
Când ceasul biruinței va sosi“.

Tot drumul ce urca pe Feleac, era înțesat cu unitățile noastre; generalul Șteflea își ștergea mereu ochii înlăcrimați și nu înceta să rostească: „Trebuie să luptăm din răputeri, să ne străduim să ne întoarcem și să salvăm pe românașii rămași sub ocupație străină“.

Și într-adevăr ne-am ținut de cuvânt.

Mai întâi a trebuit să luptăm în răsărit pentru eliberarea fraților noștri basarabeni și bucovineni. În campania începută la 22 iunie 1941, chiar și dincolo de Nistru, gândurile și sentimentele noastre se îndreptau tot către Transilvania răpită, inima pământului românesc.

Sortii și mersul evenimentelor n-au permis însă să fie așa cum am gândit și sperat noi inițial privind recuperarea teritoriilor din răsărit.

Cum se cunoaște, la 23 august 1944, s-a hotărât ieșirea României din alianța cu puterile Axei, încetarea imediată a ostilităților cu Națiunile Unite și trecerea la eliberarea pământului Transilvaniei.

Așa cum se arată în lucrarea memorialistică „*Veteranii pe drumul onoarei și jertfei — Avânt peste Carpați (23 august—25 octombrie 1944)*“, apărută sub egida „Asociației Naționale a Veteranilor de Război“, participanții la acele evenimente evocă crâmpie de fapte de armă scrise cu sângele ostașilor români, alături de cei sovietici, care s-au jertfit pentru eliberarea Transilvaniei, străvechi pământ românesc.

Și astfel, împreună cu cei cu care am luptat, am trăit clipele de bucurie și fericire când la 11 octombrie 1944, trupele române au reintrat în Clujul din care ne retrăsesem fără lupte cu peste 4 ani mai înainte. Am ajuns la frotiera de vest la 25 octombrie 1944 și întocmai cum nu ne-am oprit pe cea din „EST“, am continuat lupta împreună

cu trupele sovietice, contribuind din plin la înfrângerea inamicului pe teritoriul Ungariei, al Cehoslovaciei și Austriei, până la victoria finală de la 9 mai 1945. Faptele lor de arme sunt evocate în cel de-al doilea volum intitulat „De la CAREI în Podișul BOEMIEI“ recent apărut.

Onorată asistență,

La 55 de ani de la acele evenimente dureroase, în pragul mileniului trei, în numele celor mai vârstnici ostași ai țării, dau glas avertismentului că abandonarea fără rezistență a teritoriilor răpite în 1940 trebuie să rămână un fenomen singular și irepetabil în istoria armatei române. Generațiile viitoare trebuie formate în spiritul luptei până la sacrificiul suprem pentru apărarea gliei străbune.

Închei prin a exprima oștirii române încrederea totală pe care noi, veteranii de război, o avem în cadrele și în toți militarii ce o compun, cu speranța că atunci când va fi necesar își vor face datoria față de țară până la sacrificiul suprem.

Vă mulțumesc pentru atenție!

General-locotenent (r)

ALEXANDRU IONESCU SAINT-CYR

PRIM VICEPREȘEDINTE al Asociației Naționale a Veteranilor de Război